

חוק האח הגדול יכרסם בחיסיון העיתונאי

רשויות החקירה יוכלו לקבל רק נתוני התקשרות של בעלי מקצוע הנהנים מחיסיון

07.05 20.06.2012 מאת זאב ליאונד

<< בפסק דין שנתן בסוף מאי בית המשפט העליון נדחו עתירות של האגודה לזכויות האזרח ולשכת עורכי הדין כנגד חוקיות הוראות בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - נתוני תקשורת) תשס"ח, 2007, שזכה לכינוי "חוק האח הגדול". העותרות טענו כי ההוראות סותרות זכויות חוקיות ואינן עומדות ב"דרישת ההגבלה" של חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, ועל כן דינן להתבטל.

בית המשפט העליון פסק ברוב קולות של חברי ההרכב המורחב בן שבעת השופטים (שישה מול השופט חנן מלצר, בדעת מיעוט) כי ניתן להפעיל את חוק נתוני תקשורת, המאפשר לרשויות החקירה לקבל את נתוני התקשורת, כלומר עצם ההתקשרות וזהות המתקשרים, להבדיל מתוכנם של המסרים, של בעלי מקצוע הנהנים מחיסיון מלא או יחסי, כגון עורכי דין, רופאים, עיתונאים ועוד עם בני שיחם באמצעות היתר מינהלי - ללא צו שיפוטי.

באופן מפתיע התקבל פסק הדין ללא הד תקשורת המתחייב מפוטנציאל הפגיעה שלו בחיסיון העיתונאי. בית המשפט קבע כי על המשטרה או המשטרה הצבאית שמבקשות את נתוני התקשורת להיות משוכנעות כי הדבר דרוש לשם מניעת עבירה מסוג פשע או גילוי מבצעה או לשם הצלת חיי אדם, וכי יש צורך שאינו סובל דיחוי בקבלת הנתונים, וכי לא ניתן לקבל מבעוד מועד צו על כך מבית המשפט - אולם גם בהסתייגויות אלו, הסמכויות הניתנות לגורם המינהלי הן מרחיקות לכת.

הנמקתה של דעת הרוב, בראשות הנשיאה היוצאת דורית ביניש, לדחיית העתירות נשענת בעיקרה על כך שקיים נוהל משטרי שיש בו כדי להבטיח באופן מידתי את זכויות הנוגעים בדבר. יש לזכור כי לנוהל אין מעמד של תקנה מחייבת המתפרסמת ברשומות, וככזה הוא אף אינו נתון לדין ציבורי.

העובדה שהנוהל הנוכחי מקפיד להתייחס במפורש לעיתונאי ומתיר שימוש בנתוני התקשורת, בין היתר, רק אם העיתונאי עצמו חשוד בעבירת פשע, אינה מפיגה את החשש. זאת ועוד, הנוהל יכול להשתנות, וכלשונו של שופט המיעוט חנן מלצר, "לא לעולם חוסן". הניסיון מלמד כי כשהרשות חוקרת בנמרצות, שלא לומר באגרסיביות - במיוחד כשההדלפות הן מתוך מערכות אכיפת החוק - המרחק עד למצב שבו העיתונאי המעורב יוצג במהלך החקירה, גם אם בתום לב, כחשוד בשיבוש הליכי משפט (כפי שקרה במקרה של העיתונאי ברוך קרא בפרשת סיריל קרן) או בהחזקת מידע סודי (כפי שקרה במקרה של העיתונאי אורי בלאו בפרשת ענת קם), שתייהן עבירות פשע, הוא קצר. אם כך היו פני הדברים כשעדיין נדרש אישור שיפוטי להצגת פלטי שיחות טלפון, הענקת הסמכות הנרחבת לגורם מינהלי, שבנסיבות מסוימות יפסוק מתי לחשוף נתוני תקשורת של עיתונאי, וכפועל יוצא את מקורותיו, מעוררת חשש מוצדק כי בפרקטיקה יחול כרסום בחיסיון העיתונאי.

דבריו של השופט מלצר כי נכון שצו גילוי יינתן רק על ידי בית המשפט, ורק בהתקיים תנאי של "פסקת ההגבלה" - קרי שבית המשפט ישתכנע שהאינטרס באיסוף נתונים עדיף על הערכים המצדיקים את החיסיון הספציפי - נותרו בבדידותם. פסק הדין ניתן על ידי הרכב מורחב במיוחד של שבעה שופטים, כך שסיכויי ההצלחה לקיום דיון נוסף בו, כמתחייב

בהלכות קשות, חדשות ומרחיקות לכת, נמוכים.
הכותב עוסק בדיני עיתונות ומייצג בין היתר את קבוצת הארץ